

Sociāli atbildīgs un kvalitatīvs apsardzes pakalpojumu iepirkums

26.04.2024.

DNKA misija

- ❖ Biedrības **galvenais uzdevums** ir veicināt drošības nozares sektora sakārtošanu valsts, sabiedrības un drošības pakalpojumu sniedzēju interesēs.
- ❖ Biedrība īsteno tādas iniciatīvas, kas sekmē taisnīgas konkurences attīstību apsardzes tirgū un sekmē „ēnu ekonomikas“ īpatsvara mazināšanos Latvijā.

[DNKA statūti](#)

Ilgospējīgs apsardzes pakalpojumu iepirkums

=

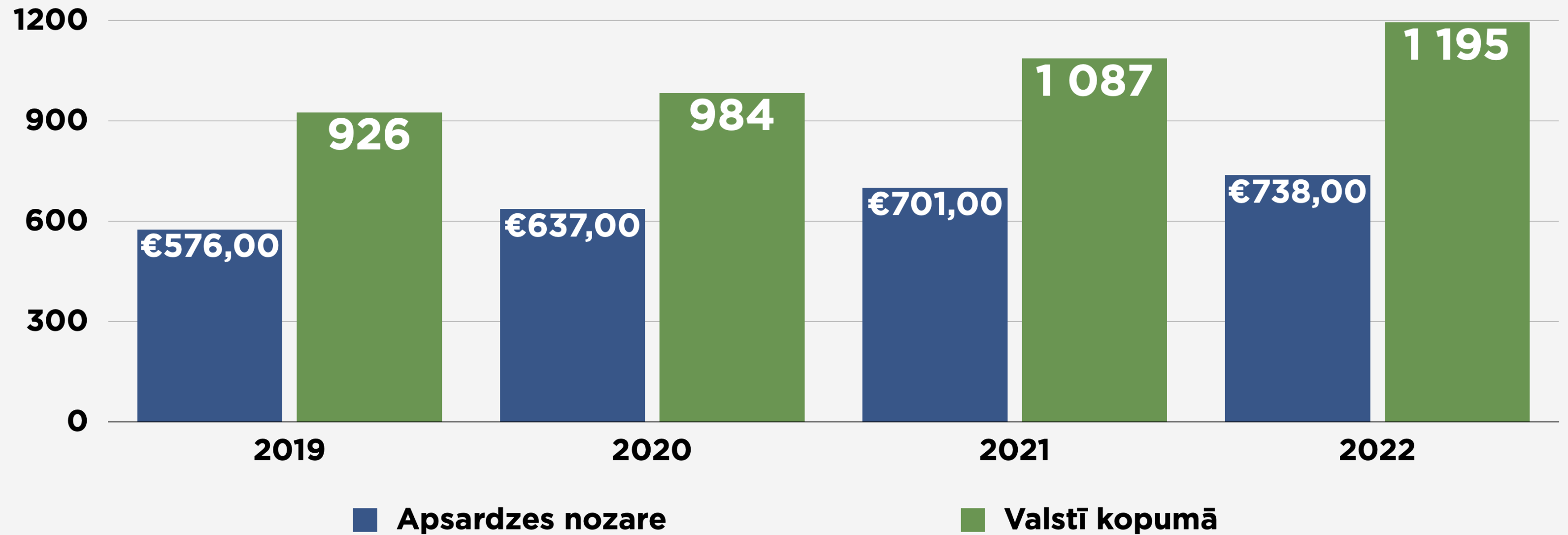
SOCIĀLI ATBILDĪGS IEPIRKUMS

Apsardzes nozares statistika

- ❖ Apsardzes darbības reģistrā reģistrēti (uz 25.04.2024.) 345 apsardzes komersanti (-64 kopš 05.06.2020.; -39 kopš pārreģistrācijas 07.11.2022.)
- ❖ Apsardzes nozarē (pēc VID datiem uz 01.01.2023.) - 699 komersanti (-261 kopš 01.01.2019.)
- ❖ Nodarbināto skaits (2022.) – 10 039 vai 11 070 (9 865 pie ADR komersantiem)
- ❖ Nodokļos samaksāti (2022.) > 73 milj. EUR (+3,6 milj.)
- ❖ **Kopējais nodokļu parāds (uz 01.01.2023.) – 9,1 milj. EUR (-1,6 milj.)**
- ❖ Nodarbināto vidējie bruto ieņēmumi (2022.) – 738 EUR (+37 EUR)
- ❖ **Minimālo algu vai mazāk 2022.gadā saņēma 26,5 % apsardzes nozarē nodarbināto (-2,5 %)**

Nodarbināto vidējie mēneša bruto darba ienākumi, EUR

Ēnu ekonomikas apkarošana

Faktori

- ❖ Nesakārtota apsardzes biznesa vide
- ❖ Zemākās cenas kā vienīgā piedāvājumu vērtēšanas kritērija dominēšana apsardzes pakalpojumu publiskajos iepirkumos
- ❖ Iespēja piedalīties publiskajos iepirkumos pat, ja sistemātiski netiek maksāti nodokļi
- ❖ Tiek tolerēta zema pakalpojumu kvalitāte

Ēnu ekonomikas ierobežošanas plāns (2021.-2022.)

- Nr. 1.9. **Apsardzes darbības reģistra izveide**

Darbības rezultāts: Uzlabot apsardzes nozari kontrolējošo institūciju iespējas un kapacitāti vērsties pret nodokļu, nodarbinātības un citiem pārkāpumiem apsardzes nozarē.

- Nr. 1.10. Izvērtēt iespēju noteikt prasību apsardzes komersantiem arī fiziskajā apsardzē izmantot apsardzes vadības centru
- Nr. 5.4. Sadarbības pilnveidošana apsardzes nozares darbības sakārtošanai un ēnu ekonomikas mazināšanai nozarē

Izveidota VP, VID un apsardzes nozares asociāciju sadarbības platforma, lai mērķtiecīgi cīnītos ar ēnu ekonomiku u.c. normatīvo aktu prasību neievērošanu (pieejamo nozares datu analīze rīcības problēmu novēršanai izstrādei).

Ēnu ekonomikas ierobežošanas plāns (2024.-2027.)

- Pēc VID klasifikācijas (juridisko personu skaits pārsniedz 2000) apsardzes nozare nav starp prioritārajām nozarēm jaunā Ēnu ekonomikas ierobežošanas plāna kontekstā
- Finanšu ministrija ir pieņēmusi zināšanai LTRK iepriekš paustos priekšlikumus attiecībā uz plānā neiekļautajām nozarēm, savukārt attiecībā uz Plānā iekļautajām nozarēm, ņemot vērā LTRK priekšlikumus, citastarp ir veikti vairāki labojumi – t.sk. noteikts, ka valstij būtu jāizvirza ambiciozāks mērķis – 2030. gadā sasniegt Eiropas valstu ēnu ekonomikas rādītāja vidējo līmeni (2022.g. - 17,3%)

FM likumprojekts «Grozījumi likumā «Par nodokļiem un nodevām»» (Nr. 2/Lp14), kas paredz noteikt jaunu netiešo aprēķina metodi (piem., darba samaksa mazāka par 80 % no atbilstošās profesijas nozarē vidējās mēneša darba samaksas un nesniedz pamatotu skaidrojumu) - šobrīd virzība ir apturēta - jāvērtē VID nodokļu maksātāju reitinga ietekme.

Sadarbība ar VID

- ❖ Vienošanās par sadarbību nodokļu administrēšanas un godīgas konkurences veicināšanas jomā (noslēgta 26.11.2013., aktualizēta 2020. un 2024. g.)
- ❖ Pastāvīga komunikācija un regulāras tikšanās ar VID (t.sk. ar ģenerāldirektori) par:
  - jautājumiem saistībā ar apsardzes nozares nodokļu maksātājiem, kuriem pastāv augsti "aplokšņu algu" riski
  - nozares statistiku
  - negodprātīgām uzņēmumu pārejām u.c.
- ❖ Ar VID, VP un VDI uzsākta saruna par izvairīšanās no virsstundu darba apmaksas problemātiku. Tā kā darbinieku apsardzes nozarē trūkst, virsstundu darbs kļūst arvien aktuālāks.

Apsardzes darbības reģistrs

- ❖ Viens no Apsardzes darbības reģistra izveides galvenajiem mērķiem - ēnu ekonomikas īpatsvara mazināšana apsardzes nozarē
- ❖ Nodrošinās nozares datu pieejamību vienkopus, lai efektīvizētu kontrolējošo institūciju darbu
- ❖ Noderīgs informācijas avots pasūtītājiem

Publisko iepirkumu regulējums

- ❖ Direktīva 2014/24/ES paredz, ka **pasūtītājiem primāri jāpiešķir iepirkuma līguma slēgšanas tiesības saimnieciski visizdevīgākajam piedāvājumam**, kuru nosaka ņemot vērā izmaksas vai cenu vai izmaksas un kvalitātes kritērijus, vai tikai cenu. Direktīva pieļauj, ka dalībvalstis noteiktos gadījumos tomēr izmanto arī cenu kā vienīgo piedāvājumu izvērtēšanas kritēriju.
- ❖ Latvijas Publisko iepirkumu likumā – plašs izņēmumu saraksts
- ❖ DNKA pievienojusies LDDK un LTRK 01.06.2021. memorandam par publisko iepirkumu sistēmas pilnveidošanu

Apzinoties publisko iepirkumu nozīmi tautsaimniecības attīstībā un nepieciešamību publisko iepirkumu līgumu izpildes tiesības piešķirt tikai tiem komersantiem, kas godprātīgi izpildījuši savas saistības pret valsti, saviem darbiniekiem, pasūtītājiem un piegādātājiem, [..]

Publisko iepirkumu regulējums

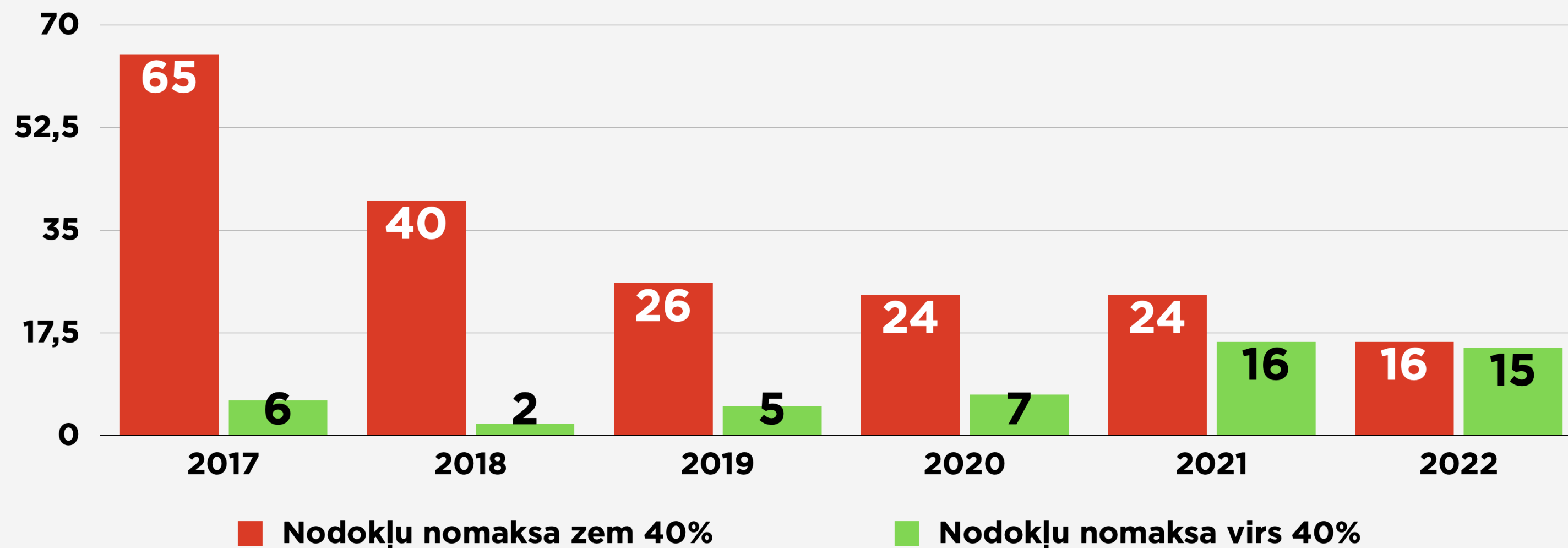
Diskusija Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās komisijā likumprojekta “Grozījumi Publisko iepirkumu likumā” (Nr. 548/Lp13) ietvaros par DNKA priekšlikumu apsardzes pakalpojumus pievienot preču un pakalpojumu grupām, kurās piedāvājumu salīdzināšanai un izvērtēšanai nedrīkst izmantot tikai cenu (no 01.01.2023. projektēšana; apvienotā projektēšana un būvdarbi; elektroenerģiju patērējošās preces un produkti; autotransporta līdzekļi)

[..] papildus cenai pasūtītājs izvērtē vismaz kritērijus, kas saistīti ar pretendenta deklarēto transportlīdzekļu, kas tiek izmantoti vienīgi saimnieciskās darbības vajadzībām, pārklājumu, stacionārās diennakts apsardzes novēšanas pulsts esamību, kā arī apgaitas kontroles sistēmas esamību un kvalitāti, ja nav izvirzītas šādas kvalifikācijas prasības.

DNKA ieteikumos apsardzes pakalpojumu iepirkumu veikšanai rekomendēts, ka cenas kritērijam nosakāms īpatsvars, kas nepārsniedz 30%

Nodokļu nomaksas īpatsvars apsardzes komersantiem, kas piedalījušies iepirkumos

Tiesiskā apziņa un vadlīnijas

DNKA valdes priekšsēdētājs Arnis Vērzemnieks (07.02.2023.):

«Aptuveni 40% (2021. gadā, līdzīga tendence arī 2022.) no uzvarētājiem publiskajos apsardzes pakalpojumu iepirkumos bija tādi uzņēmumi, kuru nomaksāto nodokļu īpatsvars pret apgrozījumu un sociālo iemaksu apmērs uz vienu darbinieku rada šaubu ēnu. Šīs uzvaras ir uz darbinieku un valsts interešu rēķina!»

«Pasūtītāji – valsts un pašvaldību institūcijas – atrunājas, ka ierobežotu resursu apstākļos citādi rīkoties nevar, lai gan ir pieejamas DNKA vadlīnijas apsardzes pakalpojumu veikšanai. Nepieciešama vien neliela centība, bet primāri – pietiekami augsta tiesiskā apziņa. Uzdrošinos apgalvot, ka uzņēmēji, kuriem ir vienaldzīgi to darbinieki un ir nihilistiska attieksme pret pienākumu maksāt valstij nodokļus, nav lojāli Latvijai.»

DNKA ieteikumi

DNKA ieteikumi

- ❖ 2020.g. DNKA aktualizējusi 2015.g. apstiprinātos ieteikumus apsardzes pakalpojumu iepirkumu veikšanai
- ❖ Sniegtas vadlīnijas iepirkumu plānošanā, rekomendētās kvalifikācijas un tehniskās specifikācijas prasības, prasības finanšu piedāvājumam, kvalitātes kritēriji, iepirkuma līguma noteikumi (t.sk. līguma kontroles kārtība!), kā arī objekta apsekošanas prasība pirms piedāvājuma iesniegšanas
- ❖ Metodisks atbalsts iepirkuma speciālistiem, plānojot un veicot apsardzes pakalpojumu iepirkumus
- ❖ Saskaņoti ar IUB
- ❖ Ieteikumu mērķis - sekmēt efektīva iepirkuma procesa norisi un kvalitatīvu apsardzes pakalpojumu iegādi

DNKA ieteikumi

Sniegts DNKA skaidrojums:

- ❖ IUB:
  - par apsardzes vadības centra izmantošanu arī fiziskajā apsardzē
  - par kvalitātes kritēriju - nodokļu iemaksu attiecība pret apgrozījumu (precizējams sadarbībā ar VID)
  - par kvalitātes kritēriju - kvalitātes nodrošināšanas sistēmas esamība uzņēmumā
  - par objektu apsekošanas prasību iepirkumos
- ❖ Sabiedrībai ar ierobežotu atbildību “Atkritumu apsaimniekošanas Dievidlatgales starppašvaldību organizācija” par apsardzes vadības centra izmantošanu arī fiziskajā apsardzē
- ❖ Jelgavas pilsētas pašvaldībai par drošības auditu
- ❖ Latvijas Universitātei par kvalitātes kritēriju - nodokļu iemaksu attiecība pret apgrozījumu
- ❖ AS «Pasažieru vilciens» un SIA «Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca» par stundas likmi apsardzes darbiniekam
- ❖ Cēsu novada pašvaldībai par kritēriju – operatīvā transporta pārklājums

DNKA ieteikumi

Lai izstrādātu kvalitatīvu un pasūtītāja interesēm atbilstošu tehnisko specifikāciju, pasūtītājam ieteicams veikt **drošības auditu**, lai noteiktu, kādi apsardzes pakalpojumi (tehniskā vai fiziskā apsardze u. c.) tai nepieciešami. Ja drošības audits ir veikts, tad pie iepirkuma dokumentiem būtu jāpievieno drošības audita rezultāti, ar kuriem varētu iepazīties pretendenti.

- ❖ Drošības audits - balstīts uz objektu risku novērtējumu un analīzi.
- ❖ Drošības auditu var veikt īpaši apmācīti speciālisti/uzņēmumi ar pieredzi šādu drošības auditu veikšanā.
- ❖ Drošības audita rezultātā tiek izveidota risku matrica, ar kuras palīdzību tiek noskaidroti būtiskākie riski un attiecīgi izstrādātas stratēģijas vai pasākumu kopumi, lai šos riskus mazinātu.
- ❖ Stratēģijas vai pasākumu kopumi tad arī tiek ņemti par pamatu, izstrādājot iepirkumu nolikumus.

DNKA ieteikumi

- ❖ Plānots papildināt ar labās prakses piemēriem, kā arī izvērsti skaidrot atsevišķus kritērijus:

piem., **REAGĒŠANAS LAIKS** (laika posms no brīža, kad atskan trauksme, līdz mirklim, kad ekipāža ierodas notikuma vietā, salīdzināms minūtēs). Piegādātājs spēj nodemonstrēt viena mēneša vidējo reaģēšanas laiku pilsētā, uzrādot globālās pozicionēšanas sistēmas (GPS) izdruku.

Pasūtītāji mēdz iepirkuma līgumā paredzēt praktiski neizpildāmu noteikumus – piem., 5 minūšu reaģēšanas laiku, kas ir pat īsāks, nekā attiecībā uz operatīvajiem transportlīdzekļiem paredzētais.

(Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta brigādēm republikas pilsētās 75% gadījumu jāierodas 12 minūšu laikā no izsaukuma pieņemšanas laika - skat. 28.08.2018. MK noteikumu Nr. 555 “Veselības aprūpes pakalpojumu organizēšanas un samaksas kārtība” 122. punktu)

- ❖ Precizējams kritērijs:

Pretendenta samaksātā iedzīvotāju ienākuma nodokļa un valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu pagājušajā pārskata gadā attiecība pret apgrozījumu. Gadījumā, ja minētā attiecība ir mazāka par 40%, pretendents punktus nesaņem.

DNKA piedāvātā sākotnējā kritērija redakcija:

Pretendentam vēlamajam nomaksāto nodokļu īpatsvaram attiecībā pret apgrozījumu būtu jābūt lielākam par 40%, un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām vienam darbiniekam ir jābūt lielākām par 2000 EUR.

Efektivitātes pētījums

- ❖ Latvijas trešajā nacionālajā atvērtās pārvaldības rīcības plānā (tiek izstrādāts Valsts kancelejas vadībā) neizpildīts uzdevums:

*izvērtēt iespējas izstrādāt valsts un pašvaldību institūciju iepirkumu efektivitātes kritērijus un metodiku, kā arī risku analīzes rīkus, lai varētu **veikt noteiktu iepirkumu efektivitātes, lietderības un saimnieciskā izdevīguma izvērtēšanu**. Efektivitātes kritērijus un metodiku kā pilotprojektu izmēģināt konkrētā nozarē;*

- ❖ Valsts kontrolei un Iepirkumu uzraudzības birojam piedāvāts **realizēt pilotprojektu apsardzes nozarē** u.c. Priekšdarbs - izstrādāt iepirkumu efektivitātes kritērijus, metodiku (piem., adaptējot OECD vadlīnijas) un risku analīzes rīkus
- ❖ Pētījuma dati būtu noderīgi likumdevējam, Valsts kontrolei, FM, IUB, CFLA, Valsts policijai, attiecīgajām nozaru, kā arī pārnozaru asociācijām u.c.

Apsardzes nozares attīstība

- ❖ Apsardzes darbības reģistra pilnvērtīga ieviešana
- ❖ Jauns Apsardzes darbības likums (DNKA priekšlikumi apsardzē iesaistīto darbinieku kvalifikācijas sistēmas izveidei un izmaiņām apsardzes komersantu reģistrācijas kārtībā)
- ❖ Sabalansēta nodokļu politika
- ❖ Darbaspēka trūkuma mazināšana
- ❖ Darba likuma modernizācija
- ❖ Godīgas konkurences veicināšana
- ❖ Diskusijas turpināšana par platformas noziedzības prevencijai un apkarošanai izveidi

www.dnka.lv

<https://www.facebook.com/DrosibasNozaresKompanijuAsociacija>

Telefons: +371 67 630 760

E-pasts: office@dnka.lv

Tērbatas iela 30, Rīga, LV-1011